Ч. 235 Второкъ 31 (19) жовтня 1893. Рôкъ III.

Выходить у Львовѣ що дня (крôмъ недѣль гр. кат. святъ) о 5 6/4 годинѣ по полудни.

Редакція и Адміністрація: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма принимають ся лишь франкованй.

Рекламаціи неопечатаній вôльнй вôдъ порта. Рукописи не звертають ся

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додатокъ до „Газеты Львôвской“.

Передплата у Львовѣ въ Адміністраціи „Газеты Львôвской“ и въ ц. к. Староствахъ на провінціи:
на цѣлый рôкъ 2 зр. 40 к.
на пôвъ року 1 зр. 20 к.
на чверть року — 60 к.
мѣсячно . . — 20 к.
Поодиноке число 1 к.

Зъ почтовою пересылкою:
на цѣлый рôкъ 5 зр. 40 к.
на пôвъ року 2 зр. 70 к.
на чверть року 1 зр. 35 к.
мѣсячно . . — 45 к.
Поодиноке число 3 к.

Криза.

На суботнѣшнôмъ засѣданю Палаты пословъ назначено слѣдуюче засѣдане на пятницю т. є. на день 3 падолиста; тымчасомъ сталась рѣчь несподѣвана. Въ суботу пополудни приѣхавъ зъ Будапешту до Вѣдня Є. Вел. Цѣсарь. Приѣздъ сей — якъ каже Fremdenblatt — не бувъ спонуканый просьбою ґр. Таффого. Президентъ міністрôвъ выславъ бувъ лишь телеґрафічне справоздане о політичнôй ситуаціи и просивъ о авдієнцію, на котрôй мôгъ бы устно дещо додати до справоздання. Є. Вел. Цѣсарь змѣркувавши однакожь важнôсть хвилѣ выбравъ ся самъ до Вѣдня и приѣхавши тутъ покликавъ заразъ до себе ґр. Таффого, котрый перебувъ у Него пять чвертей години. Вчера вôдбула ся нарада міністрôвъ пôдъ проводомъ Є. Вел. Цѣсаря и ухвалено вôдрочити Раду державну. Покликано заразъ президента Палаты послôвъ, Хлюмецкого, до кабінетовои канцеляріѣ и повѣдомлено єго о тôмъ постановленю Монарха. Въ слѣдъ за тымъ повѣдомлено бюра Палаты послôвъ и заразъ вôдкликано всѣ засѣданя комісійнй вызначенй на нинѣ и на найблизшй днѣ, та повѣдомлено о тôмъ всѣхъ членôвъ комісій. Вôдъ вчера отже перестала Рада державна дѣлати и коли бы мала знову зôйти ся, мусѣла бы бути скликана розпорядженємъ цѣсарскимъ.

Fremdenblatt доносячи о приѣздѣ Монарха до Вѣдня ще въ суботу, не знавъ, що може наступити, и написавъ длятого: Можна припускати, що кабінетъ не порадить Монархови розвязане Палаты, бо розвязане не усунуло бы кризы, лишь вôдложило бы еѣ на довшій часъ; скорше сподѣвають ся дімісіѣ кабінету. О дальшôмъ розвою кризы годѣ що сказати; можна лишь того сподѣвати ся, що она скоро закôнчить ся. Вже въ найблизшôмъ часѣ мають бути покликанй до Монарха предсѣдателѣ трохъ великихъ клюбôвъ.

О безпосередной причинѣ кризы доносить Fremdenblatt на пôдставѣ информацій вôдъ якогось видного члена парляменту зъ партіѣ консервативнои, що слѣдує:

По звѣстныхъ заявленяхъ предсѣдателѣвъ трохъ великихъ клюбôвъ въ справѣ предложеня о реформѣ выборчôй вôдбували ся нарады предсѣдателѣвъ тыхъ клюбôвъ въ цѣли дальшого згôдного веденя робôтъ въ Палатѣ послôвъ. При сѣй нагодѣ заявила нѣмецка лѣвиця двомъ другимъ клюбамъ, що она здержить ся вôдъ дальшои участи въ роботахъ парляментарныхъ доси, доки кабінетъ ґр. Таффого буде стояти при кермѣ. Ґр. Гогенвартъ и пос. Яворскій взяли тогды на себе зъ уповажненя лѣвицѣ повѣдомити офіціяльно президента міністровъ о томъ заявленю лѣвицѣ и зробили то въ пятницю, коли то мали нараду зъ президентомъ міністрôвъ. Предсѣдателѣ тыхъ клюбôвъ мусѣли сконстатувати, що въ наслѣдокъ такого рѣшеня лѣвицѣ не буде бôльшости въ парляментѣ. Наслѣдкомъ тои конференціѣ було очевидно выслане справоздане ґр. Таффымъ до Є. Вел. Цѣсаря. Оба згаданй клюбы не могли здержати застановленя робôтъ парляментарныхъ, бо безъ лѣвицѣ не дасть ся зъ умѣренныхъ елементôвъ утворити бôльшости парляментарнои. Такъ отже мусѣли клюбъ Гогенварта и Коло польске дати лѣвици пасивну асистенцію. А хочь доси це не переведено умову межи трома великими клюбами и хочь ще не вели ся переговоры що до выслання тыми клюбами своихъ репрезентантôвъ до кабінету, то таки здає ся, що прийде до утвореня коаліційного міністерства. Треба ще й то зазначити, що лѣвиця не хоче нѣякъ выслати своихъ мужѣвъ довѣря до кабінету ґр. Таффого. Въ коаліційнôмъ міністерствѣ були бы всѣ три клюбы вôдповѣдно заступленй. Сполучена нѣмецка лѣвиця и Коло польске предкладали ґр. Гогенвартови, щобы вôнъ ставувъ на чолѣ маючого утворити ся нового кабінету, але ґр. Гогенвартъ рѣшучо вôдъ того вôдказавъ ся покликуючись на свою глубоку старôсть.

Рада державна.

10. Засѣдане Палаты послôвъ зъ дня 28 жовтня 1893.

По залагодженю формальностей и по интерпеляціи пос. Шварца въ справѣ нерôвного трактованя властями політичными нѣмецкихъ и ческихъ жителѣвъ въ повѣтѣ Місъ приступлено до дальшои дискусіѣ надъ предложенємъ о реформѣ выборчôй.

Пос. Гесманъ сконстатувавъ, що теперь говорить ся богато о селянахъ, а прецѣ доси не зроблено для нихъ нѣчого. Все що доси осягнено, якъ податокъ біржевый, валюта и т. д., єсть вымѣрене лишь противъ мѣщанъ и селянъ, особливо противъ нѣмецкихъ, и всюды приложила свою руку до того нѣмецко-ліберальна партія. Наразъ взяла ся у лѣвицѣ велика любовь до стану ремѣсничого и она побоюєсь, щобы станъ ремѣсничій не потер-

---

5

Изъ поля техніки.

II.

Военнй бальоны. — Скорй пароходы. — Корабель Нанзона. — Фабрикація кисня и єго розсылка. — Вѣтеръ а електрика. — Тельавтоґрафъ. — Електричнй пôдоймы. — Сполучуванє шинъ. — Кôлько зелѣзниць на свѣтѣ? — Асбестовй фільтры.

(Конець).

Ще нѣколи не старавъ ся чоловѣкъ выхôсновувати силы природы и обертати ихъ въ свою користь на такъ великй розмѣры, якъ въ нашихъ часахъ. Все мусить ставати єму до услуги: и земля и вода и воздухъ. Первѣстно державъ ся чоловѣкъ лишь землѣ и ледви що важивъ ся еѣ трошка зъ верха розлупити, щобы запустити въ ню зерно, котре мало принести єму землю; пôзнѣйше ставъ вкопувати ся вже глубше въ ню и добувати зъ неи укритй въ нѣй всѣлякй скарбы; ба, дальше зважививъ ся пуститись и на воду та заглянути до еѣ глубины, а на конець и того вже було єму за мало и вôнъ пустивъ ся лѣтати у воздусѣ. Нинѣ ще вôнъ не запанувавъ на стôлько у воздусѣ, щобы лѣтати по нѣмъ свобôдно якъ птиця, але старає ся выкористати єго въ инший способъ, яко силу, котра має за него и для него працювати. Що порушаючій ся воздухъ або вѣтеръ має значну силу, того не потреба доказувати, а що люде тои силы уживали вже зъ давенъ давна, то такожъ знає кожда дитина, бо коли не видѣла вѣтракôвъ, то бодай чула про нихъ. Въ новѣйшихъ часахъ почали люде уживати силы вѣтру не лишь до обертаня млыньского каменя, але такожъ до порушуваня помпъ водныхъ, сѣчкарень та инших поменшихъ машинъ, котрй не конче мусять бути въ постôйнôмъ руху. Але вôдъ коли стали уживати силы плывучои воды до вытворюваня електричнои силы, то зовсѣмъ природна рѣчь, що мусѣла ся насунути гадка уживати до тои самои цѣли и силы вѣтру — нехай въ свѣтѣ нѣчо марно не пропадає, а служить чоловѣкови. Першій, що уживъ силы вѣтру до вытворюваня електричности, бувъ кн. Фельтръ, котрый тымъ способомъ освѣтлювавъ лѣхтарню морску. За єго примѣромъ пôшовъ звѣстный американьскій електротехнікъ, Брушъ, котрый въ своихъ добрахъ въ Клевлендъ (въ державѣ Огіо) побудувавъ великій американьскій вѣтракъ, що обертає дінамічну машину. Машина та наповняє електрикою т. зв. аккумулятори або збирачѣ електричнй, котрй дають свѣтло 350 лямпамъ. Сила вѣтру не коштує нѣчого, то правда, але въ тôмъ лишь бѣда, що не завсѣгды можна еѣ мати. Коли однакожь зважимо, що нинѣ можна вже силу електричну призбирувати собѣ на запасъ въ аккумуляторахъ, то зрозумѣємо легко и важнôсть силы вѣтру; треба лише, щобы машины дінамічнй стали дешевшй и щобы збирачѣ електрики улѣпшено, а тогды можна бы легко при помочи вѣтру выробляти собѣ силу електричну, котрою могли бы послугуватись поменшй господарѣ по селахъ; могли бы устроювати собѣ електричне освѣтлене або уживати силы електричнои до порушуваня поменшихъ машинъ.

Сила електрична стала ся теперь дуже важнымъ здобуткомъ людского розуму, а вплывъ еѣ сягає вже нинѣ дуже глубоко въ людске житє. Найновѣйшій приладъ, якимъ електротехніка може повеличати ся, то телявтоґрафъ, або приладъ до посыланя власноручного письма на далеке вôддалене. Вправдѣ можна було доси и телеґрафомъ посылати письмо, але не власноручне, лишь знаки, придуманй умысно для телеґрафу або поодинокй буквы. Але ще трицять лѣтъ тому назадъ можна було при помочи електрики посылати на дальше вôддалене образы и копіи зъ письмъ. Тогды писало ся н. пр. ориґиналъ якоись депешѣ розпущенымъ шелякомъ на станіоли (циновôмъ папери), пускало ся по нѣмъ маятникъ (пендулъ), сполученый зъ електричною батеріею, вôдъ котрого звисавъ тоненькій дротикъ, що сувавъ ся по станіоли, и цѣлый сей приладъ сполучувано зъ дротомъ телеґрафічнымъ. Кôлько разôвъ майнувъ маятникъ, тôлько разôвъ дротикъ вôдъ маятника пересунувъ ся по письмѣ и перерывавъ токъ електричный въ тôмъ мѣсци, де пересувавъ ся по шеляку, а сила електрична мусѣла тогды переходити въ дротъ телеґрафічный. На другôй стаціи телеґрафічнôй бувъ такій самый маятникъ зъ дротикомъ, котрый

пѣвъ черезъ правительственный проектъ реформы. Бесѣдникъ обговорювавъ вôдтакъ поступоване лѣвицѣ супротивъ реформы выборчои и зазначивъ, що проектъ правительства наробивъ въ тôй партіи нечуваного заколоту. Ажь наразъ пригадала она собѣ селянъ и урядникôвъ. Для селянъ зроблено хиба лишь тôлько, що ухвалено клявзулю до закона о винѣ, а щожь зроблено для урядникôвъ? Нѣчого. Тѝ люде не пôдуть за лѣвицею. Бесѣдникъ обговорювавъ вôдтакъ поступоване пос. Гогенварта и бесѣду пос. Сгадницкого та докорявъ ліберальнôй партіи, що она иде рука въ руку зъ такою партією, зъ посередъ котрои выходять такѝ бесѣды. Наконець заявивъ бесѣдникъ въ имени своимъ и своеи партіѣ, що уважае теперѣшну ординацію выборчу для Рады державнои и для соймôвъ за несправедливу и бажае розширеня права выборчого на пôдставѣ загального права голосованя и заведеня клясъ выборчихъ пôсля званя.

Пос. Менґеръ полемізувавъ насамперед зъ Ґесманомъ и выступавъ въ оборонѣ ліберальнои партіѣ а вôдтакъ выступивъ противъ Кронаветтера и Пернерсторфера, котрѝ доказували, що проектъ правительства о реформѣ выборчôй не принесе нѣякои шкоды. Бесѣдникъ доказувавъ, що ліберальна партія хоче, щобы робôтники мали своихъ репрезентантôвъ въ парляментѣ, але въ такій способъ, щобы то не наробило великого заколоту, до якого мусѣло бы прийти по ухваленю правительственного проекту реформы выборчои.

Пос. Ключкій доказувавъ, що вже самѝ обавы и надѣѣ, якѝ выкликавъ проектъ реформы, промавляють за его вôдкиненемъ. Мѣщаньство шлеске не противить ся правамъ робôтникôвъ; оно выступае лишь противъ того, чимъ загрожуе середному станови проектъ реформы выборчои. Проектъ той показавъ ся замахомъ на середный станъ. Мѣщаньство двигало культуру у всякихъ часахъ; оно буде рѣшучо выступати не за привилеями поодинокихъ клясъ а за поступомъ цѣлого народу и за спокôйнымъ розвоемъ австрійскои идеѣ державнои.

Пос. Пініньскій поставивъ нагляче внесене въ справѣ выданя закона продовжаючого постановы о пôльгахъ при уплатахъ належитостей вôдъ конверсіѣ грошевыхъ довгôвъ ажь до 19 000 зр. Внесене се принято и передано комісіи буджетовôй. По кôлькохъ интерпеляціяхъ закрыто засѣдане, а слѣдуюче назначено на пятницю сего тыждня, дня 3 падолиста.

Переглядъ політичный.

Вôдрочене Рады державнои выкликало цѣлый рядъ поголосокъ, котрыхъ правдивôсть годѣ нинѣ сконтролювати и длятого нотуемо ихъ лишь зъ обовязку журналістичного не привязуючои до нихъ нѣякои ваги. Насамперед говорять, що вôдрочене Рады державнои потреває всего лишь 10 до 15 днѣвъ, ажь до часу коли буде утвореный новый кабінетъ. Въ кругахъ нѣмецкихъ говорять, що президентуру нового кабінету обôйме або кн. Віндішґрецъ або ґр. Казимиръ Бадені, що до нового кабінету мають вôйти Пленеръ, Білиньскій и Мадейскій и т. д. Все то суть лишь поголоски. Зъ другои стороны говорять знову, що становище ґр. Таффого есть все ще сильне и що найбôльше може, уступить міністеръ дръ Штайнбахъ.

Вôйна Испаніѣ зъ Марокомъ вже розпочала ся, але перша битва, якъ видко, закôнчила ся нещасливо для Испаніѣ, бо Кабілѣ убили въ нѣй ґубернатора крѣпости Мелілѣ. Можна теперь припускати, що Испанія схоче вести вôйну зъ цѣлою форсою и хто знае, чи не задумае окупувати часть марокканьского побережа. Вôйна Испаніѣ зъ Мароккомъ есть о стôлько небезпечна, що може выкликати поважный конфліктъ и въ Европѣ

Памятаймо про бѣдныхъ дѣтей!

Настала холодна осѣнь, наближае ся люта зима! Хто знае, зъ якимъ бѣдованемъ перебивае ся руска молодѣжь, у великôй части вельми убога, черезъ школу, поки дôбе ся сякого-такого кусника хлѣба, той зрозумѣе, якѝ то для неи страшнѝ гостѣ — холодна осѣнь и люта зима. Не досыть бо, що нема звычайно чимъ, окрôмъ хиба сухого хлѣба, заспокоити голоду, покрѣпити слабыхъ силъ до тяжкои духовои працѣ, але нема дуже часто въ що одягнути ся, щобы пôйти до школы, нема за що купити найпотрѣбнѣйшихъ книжокъ школьныхъ. Не диво отже, що убога молодѣжь руска вже за-молоду марнѣе фізично, а перебиваючи ся въ голодѣ и холодѣ и въ недостатку найпотрѣбнѣйшихъ неразъ засобôвъ науковыхъ, не може осягнути належного поступу въ наукахъ. Не дивно отже, що при найлѣпшôй охотѣ багато рускихъ дѣтей марнѣе дома безъ всякои науки, або неправильно вчащае до школы, або розпочату науку зовсѣмъ кидае. Се такожь одна зъ головныхъ причинъ, для чого именно въ народныхъ школахъ дѣтей рускихъ такъ мало, а именно у Львовѣ, де контінґентъ рускихъ дѣтей походить зъ найбѣднѣшои верствы суспôльнои.

Не маемо меценатôвъ, котрѝ бы творили фундаціѣ для пôдмоги бѣднои молодѣжи школьнои рускои, отже нехай хочь дрôбными лептами поспѣшить ѣй зъ пôдмогою вся руска суспôльнôсть, а тымъ покажемо, що громада великій чоловѣкъ! Такои щирои и щедрои пôдмоги потребуе особливо руска молодѣжь школы им. Маркіяна Шашкевича, де мѣжь иншими и зъ наведеныхъ въ горѣ причинъ значно зменшила ся фреквенція. Выдѣлъ руского товариства педаґоґічного вôдкликае ся до вп. Родимцѣвъ, щобы численными, хочь дрôбными датками, причинили ся до пôдмоги сеи найубожшои молодѣжи, щобы тымъ пôддержали школу, котрои засноване стояло стôлько заходôвъ, котра носить имя воскресителя галицкои Руси, памятаючи на слова: хто заразъ дае, той подвôйно дае.

Всякѝ датки для пôдмоги рускои молодѣжи школьнои просимо надсылати до выдѣлу руского товариства педаґоґічного у Львовѣ, ул. Академічна ч. 8.

Зъ выдѣлу руского товариства педаґоґічного.

У Львовѣ дня 15 (27) жовтня 1893.

Олександеръ Барвѣньскій, голова. *Антôнъ Березиньскій,* секретарь.

Новинки

Львôвъ дня 30 жовтня.

— **Именованя.** П. Міністеръ просвѣты надавъ титулъ „директорôвъ“ управителямъ народныхъ школъ: Михайлови Меклерови въ Ярославѣ, Иванови Косманови въ Новôмъ Санчи, Мартинови Главѣ въ Терноноли и Григорієви Новицкому въ Станіславовѣ. — П. Намѣстникъ именувавъ офіціяла Намѣстництва Мечислава Бильчиньского ревідентомъ; асистента рахункового Діонізія Штерна офіціяломъ; Болеслава Серафиньского асистентомъ рах. при Намѣстництвѣ.

знову сувавъ ся по папери, намащенôмъ клейстромъ змѣшанымъ зъ йодовымъ калюмъ. Отже кôлько разôвъ маятникъ на першôй стаціи пересунувъ ся дротикомъ по шеляку, тôлько разôвъ маятникъ на другôй стаціи робивъ дротикомъ на папери синѝ значки. Треба лишь було пересувати рôвночасно и одностайно станіолю и паперъ зъ йодовымъ каліюмъ, а письмо зъ однои стаціѣ вôдбивало ся синими значками оденъ коло другого на другôй стаціи. Тымъ способомъ робилась на другôй стаціи копія зъ письма або образка пôдставленого пôдъ маятникъ на першôй стаціи.

Такій способъ пересыланя письма телеґрафомъ зъ однои стаціѣ на другу не мôгъ довго удержатись длятого, що, разъ не знали люде тогды способу удержати два вôддаленѝ вôдъ себе маятники въ точно рôвномѣрнôмъ руху, а по друге длятого, що коли хоче ся якесь письмо хочьбы трошки скорше пересылати телеґрафомъ, дротикъ вôдъ маятника мусить дуже скоро пересувати ся по шеляковôмъ письмѣ, а черезъ то передае вôнъ дуже скоро силу електричну телеґрафічному дротови и тогды письмо на другôй стаціи выходить невыразне.

Електрикъ, Еліша Ґрей, придумавъ теперь зовсѣмъ иншій способъ посыланя письма електрикою. При его приладѣ не потреба вже писати окремо на папери а вôдтакъ робити електрикою копію зъ того письма; въ его телявтоґрафѣ есть оловець, котрый бере ся до рукъ и пише ся нимъ депешу на однôй стаціи, а власноручне письмо вôдбивае ся заразъ буква за буквою на другôй стаціи. Але шобы то було можливе, то треба, щобы оловець на послѣднôй стаціѣ кождои хвилѣ стоявъ супротивъ паперу такъ само, якъ и на першôй стаціи. То дало ся осягнути при помочи т. зв. колыбаючои ся котвички, яка есть н. пр. въ кождôмъ маятниковôмъ годиннику. Та котвичка умѣщена на оси, мае два кôнчики, що розходять ся мовь вилки, зъ котрыхъ кождый есть загненый въ зубець и тыми зубцями зачѣпае въ зубчасте колесо; въ телявтоґрафѣ мае та котвичка ще третій кôнчикъ, котрый сторчить въ гору вôдъ тамтыхъ двохъ и выглядае цѣла, якъ трираменна звѣзда. Приглядьможь ся теперь, якъ дѣлае цѣлый приладъ Ґрея въ тôмъ найпростѣйшôмъ случаю, коли мае ся нимъ написати просту лінію.

На першôй стаціи, зъ котрои мае ся писати, есть зубчасте колѣсце, котре мае по серединѣ валочокъ а на тôмъ валочку есть навянена нитка, до котрои привязаный оловець. Припустѣмъ, що хтось хоче потягнути тымъ оловцемъ просту лінію, то вôнъ бере его и тягне нимъ по папери; нитка розвивае ся зъ валочка а валочокъ обертаючись порушуе ся и обертае колѣсце, котре своими зубцями зачѣпае зъ двохъ бокôвъ въ котвички и рушать нею разъ сюды, другій разъ туды. Третій кôнчикъ тои котвички, котра умѣщена на оси, вôдъ котрои иде дрôтъ телеґрафічный на другу стацію, бе тогды на умѣщени понадъ нимъ дроты вôдъ електричнои батеріѣ. За кождый разъ, коли колѣсце о оденъ зубець оберне ся, вдарить кôнчикъ котвички разъ въ оденъ (позитивный), другій разъ въ другій (неґативный) дрôтъ батеріѣ и перепускае тогды черезъ свою вôсь въ телеґрафічный дрôтъ два токи електричнѝ. На другôй стаціи есть таке саме зубчасте колѣсце и така сама котвичка, але она стоить вже не зъ горы але зъ пôдъ споду колѣсця, а еѣ третій кôнчикъ выходить въ маґнесъ сталевый, котрый есть умѣщеный межи двома електромаґнесами, котрѝ его въ мѣру того, якъ якій токъ електричный приходить зъ першои стаціѣ, потягають то на право то на лѣво. Котвичка порушаесь тогды разъ въ одну, другій разъ въ другу сторону и обертае тымъ способомъ зубчасте колѣсце. То колѣсце мае такъ само на серединѣ валокъ, якъ и на першôй стаціи, лишь той валокъ есть зубчастый и зачѣпае своими зубцями за зубчасту штабку, въ котрôй есть оловець. Коли отже хтось на першôй стаціи робить оловцемъ лінію, то на другôй стаціи пише телявтоґрафъ таку саму лінію.

То есть отже головна засада, на якôй опираесь конструкція телявтоґрафу; описувати его дальше дуже трудно, хиба що можна бы подати ще дуже точнѝ рисунки. Скажемо хиба ще лишь то, що зубчасте колѣсце при помочи вôдповѣдного приладу може взадъ обертати ся, коли оловцемъ суне ся взадъ; тогды такъ само обертаесь взадъ и колѣсце на другôй стаціи. Такъ само есть такожь вôдповѣдный приладъ, котрый дае можнôсть писати то въ гору то въ долину, словомъ писати зовсѣмъ свобôдно и докладно. Однакожь телявтоґрафомъ не можна дуже скоро писати, бо тогды письмо стае невыразне.

Якъ видко изъ повысшого, дае телявтоґрафъ можнôсть пересылати вôдъ разу власноручнѝ письма и рисунки на далеке вôддалене. Нимъ можна бы посылати вôдъ разу важнѝ якісь письма, депешѣ и пôдписы, заходить лишь та обава, що хтось маючи н. пр. чійсь

— **Конкурсы.** Въ богородчаньскôмъ повѣтѣ опорожненѣ посады учительскѣ: въ Бабчи, Битковѣ, Хмелѣвцѣ, Глубокôмъ, Грабôвци, Глѣбôвцѣ, Иваниковцѣ, Яблôнцѣ Кричцѣ, Манявѣ, Монастирчанахъ, Марковôй, Молотковѣ, Похôвцѣ, Саджавѣ, Стебнику и Журакахъ. Подання треба вносити до 2½ падолиста. — Выдѣлъ повѣтовый въ Сокали розписує конкурсъ на посаду лѣкаря окружного зъ осѣдкомъ въ Тартаковѣ зъ платнею 773 зр рôчно и личнымъ додаткомъ 150 зр. вôдъ громады и касы убогихъ. Подання треба вносити до 30 падолиста. — Въ повѣтѣ лѣськôмъ опорожненѣ посады учительскѣ: въ Бальници, Лѣщоватôмъ, Мановѣ, Вôльшаници, Середници, Скородиôмъ, Станьковôй, Телешници ошваровôй, Ветлинѣ, Воли миговôй, Завадцѣ, Заговевю, Зубеньску, Смôльнику ad Лютовиска, Балигородѣ, Лѣську и Устрѣкахъ. Подання треба вносити до кôнця падолиста с. р. — Выдѣлъ рады повѣтовои въ Пôдгайцяхъ розписує конкурсъ на посаду секретаря зъ платнею 1000 зр., мешканемъ и 6 додатками трилѣтными по 100 зр. Вымагає ся окôнченыхъ правъ. Подання треба вносити до кôнця падолиста с. р.

— **Порядокъ въ походѣ** при похоронахъ бл. п. Маркіяна Шашкевича у Львовѣ вызначеный такій: 1) Напередъ пôдуть братства церковнѣ, 2) молодѣжь шкôльна, 3) товариства академичнѣ, 4) депутаціѣ селяньства, 5) депутаціѣ мѣщаньства, 6) товариства ремѣсничѣ, 7) товариства касиновѣ, 8) институціѣ фінансовѣ, 9) товариства політичнѣ, 10) товариства педаґоґічнѣ и просвѣтнѣ, 11) питомцѣ рускои семинаріѣ, 12) духовеньство, 13) домовина, 14) родина, 15) достойники, 16) Ставропигійскій Институтъ, 17) товариство „Просвѣта“, 18) публика. Походъ розпочне ся о годинѣ 10-ôй рано. Отже дотычнѣ участники торжества мають передъ тымъ згромадити ся на своихъ зборныхъ мѣсцяхъ, а именно: братства зъ хоругвами коло монастиря оо. Василіянъ, молодѣжь шкôльна за ними до рампы зелѣзничои; депутаціѣ селяньства, мѣщаньства и товариствъ коло церкви св. Параскевіѣ за рампою въ порядку такôмъ, яке имъ по характерови вызначено въ походѣ; духовеньство, питомцѣ дух. семинаріѣ, достойники, выдѣлъ товариства „Просвѣты“ и Ставропигійского института на площи коло дворця Львовъ Пôдзамче. Детальный розкладъ подасть проф. Громницкій пôсля зголошень делеґацій.

— **Проґрама концерту,** що має вôдбути ся дня 1 падолиста с. р. о годинѣ 7 ой вечеромъ въ сали „Народного Дому“ єсть така: 1. Вербицкого Симфоніета C-moll — вôдограє орхестра „Гармоніѣ“. 2. Промова — выголосить п. Корнило Устіяновичь. 3. Лисенка „Маршъ похоронный“ — вôдспѣває хоръ мѣшаный въ супроводѣ фортепяна. 4. *а*) Шевченка-Богдая „Тече вода“ и *б*) Народна пѣсня „Хмаронька“ — соля сопранови. Вôдспѣває п. А. Збѣржховска. 5. Шевченка-Лисенка: Бють пороги — хоръ мѣшаный въ супроводѣ орхестры. 6. Декламація зъ Маркіяна Шашкевича „Побратимови“ — выголосить панна Ольга Барвѣньска 7. Вахнянина „Зъ Купала“ — хоръ мѣшаный въ супроводѣ орхестры. 8 Шашкевича-Матюка „Цвѣтка дрôбная“ — сольо теноровe. Вôдспѣває п. Мельникъ. 9. Нижанковского Имны славяньскѣ — хоръ мужескій въ супроводѣ фортепяна. Початокъ концерту въ сали „Народного Дому“ точно о годинѣ $7^{1}/_{2}$ вечеромъ. Білеты можна замовляти у п. Костя Паньковского, директора Бурсы св. Николая у Львовѣ.

— **Память Маркіяна Шашкевича** постановили обходити Русины бучацкѣ поминальнымъ богослуженемъ дня 1 падолиста о год. 10 рано въ церквѣ св. Покровы. Вечеромъ вôдбуде ся формальне отворене мѣщаньскои читальнѣ; почôмъ буде вôдчитъ про житє М. Шашкевича. — Богослуженемъ и вôдчитомъ обходять такожь теребовельскѣ Русины память Маркіяна. По богослуженю будуть въ Теребовли загальнѣ зборы членôвъ товариства „Руска бібліотека“ въ домѣ головы о. Залуцкого. — Русины тернопôльскѣ прислали 28 зр. на памятникъ Маркіяна. Всѣ Русины повиннѣ причинити ся на ту цѣль.

Одноразова наука въ ґімназіи коломыйскôй розпôчне ся дня 1 падолиста с. р.

— **Предсѣдателемъ „Мѣщаньскои Бесѣды“ въ Стрыю** выбрано дра Евг. Озаркевича. До выдѣлу увôйшли переважно мѣщане. Заразъ першого дня вписало ся въ члены сего товариства сто кôлькадесять членôвъ.

— **Въ Бродахъ** мали вчера 29 с. м. вôдкрыти руску мѣщаньску читальню о годинѣ $5^{1}/_{2}$ вечеромъ при ул. Лешнѣвской за великою церквою.

— **На будову народного театру** вплынули дальше на руки комітету въ Перемышли отсѣ датки: Зъ картового на „Бесѣдѣ“ 2 зр 20 кр. п. Д. Стахура зôбравъ на купоны вôдъ пп. Алекс. Федоровича 1 зр. дра Франца Шефера 1 зр., Евгенія Павловича нотар. кандидата 1 зр., зъ картъ у дра Нѣмчиньского 1 зр 40 кр; на банѣ Копкова 10 зр.; о. Ломницкій за проданѣ купоны 3 зр., зъ пушки на „Бесѣдѣ“ 1 зр 50 кр; зъ пушки въ „Народнôй Торговли“ 4 зр; — разомъ зъ попередными 254 зр. 45 кр. Каса ощадности въ Тернополи на руки адвоката дра Волод. Лучаковского 50 зр. — О Ив. Винницкій 40 зр. чистого доходу зъ концерту устроеного на ту цѣль товариствомъ „Читальни“ въ Копичинцяхъ. — П. Антôнь Телесницкій вôдъ гостей на забавѣ въ домѣ о. Льва Левицкого въ Мостискахъ за иніціятивою п. Шиманьского въ Кропшовець 21 зр. 50 кр. — На весѣлю въ Болшовѣ у о. Шефера зложили гостѣ весѣльнѣ 22 зр. 20 кр. — О Волод. Левицкій прислав 26 зр. 12 кр., зôбраныхъ на весѣлю въ домѣ о. Глиньского въ Миклешевѣ. Дальше надôславъ о. Ив. Тимцюракъ зъ Поппла 8 зр 30 кр., на котрѣ зложили Вп. пп.: Закливьска 1 зр., о. Сѣчиньскій 1 зр., о. Чирвиньскій 2 зр, Лѣсковацкій люстраторъ въ Ривнянки 1 зр., о. Тимцюракъ 1 зр. 60 кр., решта зъ помеєшихъ датковъ.

— **Холера.** Дня 27 жовтня с. р. захорували въ Галичинѣ на холеру: въ Коломыи 1 особа, въ Посадѣ горѣшнôй въ повѣтѣ сянôцкôмъ 1, въ Римановѣ 2, въ пов станіславôвскôмъ въ Пациковѣ 2, Микетинцяхъ 1. Выздоровѣли въ Коломыи 4 особы, въ Римановѣ 2, Пациковѣ 2, Загвоздю 1, Узинѣ 3. Померли: въ Ямнѣ 1 особа, въ Пациковѣ 1. Загаломъ дня 26 с. м. лѣчило ся 37 хорыхъ; дня 27 с. м. захорувало 7 осôбъ, выздоровѣло 12, померли 2, отже лѣчить ся ще 30 осôбъ. Пôдозрѣнѣ выпадки лучили ся у Стѣнцѣ пов. бучацкого, у Смôльници пов. добромильского и въ Ганусôвцяхъ пов. станіславôвского.

Штука, наука и література.

— **Рускій театръ.** Въ Суботу выставивъ рускій театръ першій разъ народну драму зô спѣвами и танцями въ пяти дѣяхъ М. Старицкого и Александрова п. я. „Ой не ходи, Грицю, на вечерницѣ!“ Самъ заголовокъ вказує, що драма оснута на знанôй народнôй пѣсни. Грицько (п. Яновичь) любить Марусю Шуравну (Ф. Лопатиньску), але подразненый гордою вдачею єѣ, а вôдтакъ и збаламученый козакомъ Хомою (К. Пôдвысоцкимъ), що дармо женихає ся до Марусѣ, — самъ же до того хиткій чоловѣкъ, рѣшає ся справити весѣлє зъ иншою красавицею богатою Галиною (М. Фіцнерôвна). У Марусѣ зяляє ся думка: „Нехай Грицунько по двѣ не кохає“ и она дає ему отрую пити. Вôдъ неѣ вôнъ гине, а негôдникъ Хома, що довѣвъ кôлька осôбъ до нещастя, самъ наложивъ на себе руки. На тôмъ представленю явило ся такъ богато публики, що подôбно, якъ тому тыждень, білетôвъ не стало. На похвалу цѣлого персоналу можна смѣло сказати, що постарали ся о якъ найкрасше выставлене сеи — на нашу думку не першоряднои — драмы та вдоволили всѣхъ и грою и спѣвами. Гра панѣ Лопатиньскои навѣть зворушила сильно публику въ послѣднôмъ актѣ. Ролю пôдлого козака Хомы водогравъ справдѣ артистично п. К. Подвысоцкій. Годѣ намъ широко розписуватись про гру каждого артиста и артистки, зазначимо лише коротко, що якъ доси видко, театръ маючи численныхъ молодыхъ силъ, стоить на высотѣ своеѣ задачѣ.

ТЕЛЕГРАМЫ.

Вѣдень 30 жовтня. Вчера вôдбула ся вôдъ 11 до чверть на 1 год. въ полудне нарада міністрôвъ пôдъ проводомъ Є. Вел. Цѣсаря.

Парижь 30 жовтня. Карно вернувъ вчера зъ Тульону. Президентъ выславъ телеґраму до царя, въ котрôй высказавъ свое велике вдоволене зъ гостины россійскои ескадры на французскихъ водахъ. Ґірсъ телеґрафувавъ въ имени царя до амбасадора Моренгайма, що царь высказує щиру подяку французскому правительству и репрезентантамъ всѣхъ клясъ суспôльности за свѣтле приняте россійскои ескадры. Моренгаймъ подавъ ту телеґраму до вѣдомости мін. Девелля а той переславъ всѣмъ префектамъ.

Тульонъ 30 жовтня. Россійска ескадра вôдплыла вчера по полудни до гіерскихъ островôвъ (на полудневôмъ всходѣ вôдъ Тульону).

Мадридъ 30 жовтня. У вчерашнôй битвѣ убили Кабілѣ ґубернатора испаньскои крѣпости Мелілѣ.

Специя 30 жовтня. Анґлійска ескадра вôдплыла до Ґібральтару.

Букарештъ 30 жовтня. Зъ нагоды хрестинъ кн. Кароля, сына наслѣдника престола, вôдбули ся молебнѣ у всѣхъ мѣстахъ, а въ Букарештѣ заповѣли се торжество 101 выстрѣлôвъ. На публичныхъ мѣсцяхъ грала музика а мѣсто було прибране хоругвами; вечеромъ вôдбула ся илюмінація.

пôдписъ въ рукахъ, мôгъ бы єго при помочи телявтоґрафу поставити на якôмсь важнôмъ документѣ въ данôмъ мѣсци.

Другимъ, менше вже цѣкавымъ приладомъ, до якого послужила въ послѣдныхъ часахъ електрика, суть електричнѣ пôдоймы. Давнѣйше пôдношено въ гутахъ великѣ брылы зелѣза въ той спосôбъ, що закладано на нихъ мôцнѣ ланцухи, за котрѣ ловила механічна пôдойма (кранъ) и пôдносила ихъ въ гору. Нинѣ ужито до того силы електричнои. До брылы зелѣза, котру має ся пôднести, пôдъѣздить ся краномъ, на котрôмъ єсть сильный електромаґнесъ. Той маґнесъ ловить зелѣзо и пôдносить єго въ гору та держить доти, доки переходить черезъ него токъ електричный. Наконець треба ще й про то згадати, що въ послѣдныхъ часахъ зроблено въ Америцѣ пробу сполучувати зъ собою при помочи електрики шины на зелѣзницяхъ. Якъ звѣстно, ваґоны на зелѣзницяхъ гуркотять и пôдкидають головно длятого, що шины не суть одностайнѣ, лишь зложенѣ куснями.

Въ Джонставнъ въ Пенсільваніи, сполучено отже для пробы шѣсть кільометрôвъ шинъ въ той спосôбъ, що при помочи електрики розпалено ихъ кôнцѣ и злютовано. Загально думано, що шины будуть пôдчасъ ѣзды и вôдъ теплоты сонця пачити ся, однакожь показало ся, що той здогадъ бувъ неоправданый. Одна трудность лишь въ тôмъ, що такъ сполученихъ шинъ годѣ легко вôдмѣняти, коли того покаже ся потреба.

Коли вже бесѣда про зелѣзницѣ, то може не вôдъ рѣчи буде згадати, що зъ кôнцемъ 1890 р. було на цѣлôй земли 617.285 кільометрôвъ зелѣзниць. Колибъ ихъ повести рôвникомъ доокола землѣ, то они обняли бы землю 15 и пôвъ раза, а въ гору сягнули бы о двѣ третины дальше, якъ єсть вôддаленый мѣсяць вôдъ землѣ. Найбôльше зелѣзниць мали Сполученѣ державы пôвнôчнои Америки, бо ажь 268.409 кільометрôвъ; въ Европѣ було до того часу лишь 223.869 кільометрôвъ.

Въ часахъ, коли люде такъ дуже дбають о то, щобы мати чисту воду, коли навѣть и у войску заведено — якъ то було у насъ пôдчасъ послѣдныхъ маневрôвъ — фільтры, т. є. прилады до очищуваня воды, годить ся згадати, що въ Парижи выробляє фабрикантъ Ґарро такѣ фільтры зъ азбесту, котрѣ не перепускають навѣть такѣ бактеріи, зъ котрыхъ въ однôмъ кубічнôмъ центіметрѣ воды мѣстить ся ажь 1200 кольоній.

Азбестъ єсть то рôдъ такого камѣня, що знаходить ся въ земли въ такихъ тоненькихъ волоконкахъ якъ найтоншій волосъ. До волокна азбесту домѣшує ся льняне прядиво и пряде ся зъ него, мачаючи пальцѣ въ оливу, матерію, зъ котрои можна робити одѣжь, котра не згорить. Матерію ту кидає ся въ огонь; ленъ згорить, а чиста азбестова матерія лишить ся. Цѣсарь Кароль V. мавъ обрусъ, зъ котрымъ показувавъ своимъ гостямъ штуку, кидаючи єго по обѣдѣ въ пѣчь и выймаючи єго вôдтакъ зъ огню неспаленымъ. Зъ того азбесту отже робить Ґарро рôдъ тѣста, котрымъ наповняє свои фільтры.

За редакцію вôдповѣдає: Адамъ Креховецкій

Въ друкарни В. Лозиньского, пôдъ зарядомъ В. И. Вебера.